

УДК 334.012

А. В. Рибчук,

д. е. н., професор, професор кафедри математики та економіки,
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0377-7881>

М. Б. Паласевич,

к. е. н., доцент, доцент кафедри математики та економіки,
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4474-543X>

С. А. Погуц,

аспірант кафедри математики та економіки,
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-1000-9721>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.7.78

ПОДАТКОВІ ІНСТРУМЕНТИ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНИХ МЕХАНІЗМІВ СТИМУЛЮВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ У ЄС ТА УКРАЇНІ

A. Rybchuk,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Mathematics and Economics,
Drogobych Ivan Franko State Pedagogical University

M. Palasevich,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Mathematics
and Economics, Drogobych Ivan Franko State Pedagogical University

S. Poguts,

Postgraduate student of the Department of Mathematics and Economics,
Drogobych Ivan Franko State Pedagogical University

TAX INSTRUMENTS IN THE SYSTEM OF ECONOMIC MECHANISMS FOR STIMULATING SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES IN THE EU AND UKRAINE

У статті досліджено інструменти податкового стимулювання підприємств малого та середнього бізнесу, котрий практично продемонстрував здатність нарощувати свій потенціал, освоювати нові ринки та адаптуватися під глобальні економічні виклики. Зазначено, що серед усіх заходів фінансового стимулювання підприємств малого бізнесу особливе місце належить заходам податкового стимулювання їхньої діяльності до яких відносяться наступні: по-перше, зниження ставок податку на прибуток підприємств малого та середнього бізнесу у різних європейських державах суттєво відрізняються, тому вважається доцільним встановлювати ставку податку на рівні індивідуального прибуткового податку від підприємницької діяльності; по-друге, суттєвим економічним інструментом механізму стимулювання МСБ є "податкові канікули" для податку на прибуток, який передбачає тимчасове звільнення новостворених підприємств від сплати податку на прибуток або ж суттєве його зниження протягом певного періоду; по-третє, спеціальний механізм податкової амортизації має комплексний стимулюючий характер, спрямований на підтримку інвестиційної та інноваційної діяльності; по-четверте, серед інструментів податкового стимулювання підприємств малого та середнього бізнесу важливе місце займає звільнення від сплати податку на додану вартість та застосування диференційованих ставок, що сприяє зменшенню податкового навантаження на підприємців; по-п'яте, податкові знижки та податковий кредит традиційно використовуються для стимулювання інвестицій та інновацій, але у малому та середньому бізнесі їхнє застосування залежить від особливостей податкової політики кожної країни. Підтверджено, що європейські країни пропонують широкий спектр податкових пільг, котрий може бути використаний для підтримки малого та середнього бізнесу в Україні.

The article examines the instruments of tax incentives for small and medium-sized businesses, which have practically demonstrated their ability to increase their potential, integrate modern management models, develop new markets and adapt to global economic challenges. It is emphasized that the intensive development of entrepreneurship in Europe has been achieved through economic mechanisms of tax incentives for small and medium-sized businesses. It is noted that among all measures of financial incentives for small businesses, a special place belongs to measures of tax incentives for their activities, which include the following: firstly, the reduction of income tax rates for small and medium-sized businesses in different European countries differs significantly, therefore it is considered advisable to set the tax rate at the level of individual income tax from entrepreneurial activity; secondly, an essential economic instrument of the SME incentive mechanism is "tax holidays" for income tax, which provides for the temporary exemption of newly created enterprises from paying income tax or its significant reduction for a certain period; thirdly, the special tax depreciation mechanism has a complex stimulating nature, aimed at supporting investment and innovation activities; fourthly, among the tax incentive instruments for small and medium-sized businesses, an important place is occupied by exemption from paying value added tax and the application of differentiated rates, which helps reduce the tax burden on entrepreneurs; fifthly, tax discounts and tax credits are traditionally used to stimulate investment and innovation, but in small and medium-sized businesses their application depends on the specifics of the tax policy of each country; sixthly, simplification of the administration and reporting procedure is of particular importance in reducing the administrative costs of small and medium-sized businesses, therefore it is used by most countries. It has been confirmed that European countries offer a wide range of tax benefits, which can be used to support small and medium-sized businesses in Ukraine.

Ключові слова: інструменти податкового стимулювання, малий та середній бізнес, податок на прибуток, податок на додану вартість, податкові канікули, податкова амортизація, спрощений порядок адміністрування, податкові знижки та податковий кредит.

Key words: tax incentive instruments, small and medium-sized businesses, income tax, value added tax, tax holidays, tax depreciation, simplified administration procedure, tax discounts and tax credit.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На різних етапах розвитку економік країн Європейського Союзу та України малий та середній бізнес (МСБ) є невід'ємною складовою, відіграючи ключову роль у забезпеченні економічної стабільності, створенні робочих місць та формуванні конкурентного середовища. Цей сектор економіки виступає рушієм інновацій, сприяє впровадженню нових технологій та підвищенню ефективності виробничих процесів. Водночас, малий та середній бізнес перебуває у процесі постійного вдосконалення, що дозволило йому не лише адаптуватися до змінних умов ринку, але й активно розширювати власні можливості. МСБ практично продемонстрував здатність нарощувати свій потенціал, інтегрувати сучасні моделі управління, освоювати нові ринки та адаптуватися під глобальні економічні виклики. З огляду на значущість цього сектора для національної та світової економіки, об'єктивно виникає потре-

ба використання ефективної системи економічних механізмів стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми податкового стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу у Європейському Союзі завжди були і залишаються об'єктом дослідження зарубіжних учених — П. Бачаса [9], С. Барріоса [10], А. Брокмайера [9], Е. Бустос-Контея [11], Ф. Вентуріні [13], Ф. Деліса [10], Р. Дома [9], С. Клімент-Серрано [11], Г. Лабатут-Серери [11], А. Ландабасо [10], К. Семелета [9], А. Стерлаккіні [13].

Водночас, питання податкових пільг для функціонування та розвитку малого і середнього бізнесу в національній економіці України ґрунтовно аналізують українські дослідники — Т. Боровик [2], І. Грановська [1], І. Дернова [2], В. Іваненко [3], О. Лабутинський [4], С. Лайчук

[3], Т. Мединська [5], М. Мельник [5], Т. Мельник [6], А. Новицький [7], Н. Новицька [7], Л. Олейнікова [14], Приймаченко [7], Г. Хоменко [3] та інші.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є дослідження інструментарію податкового стимулювання малого та середнього бізнесу у євроінтеграційному просторі та Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Малі та середні підприємства відіграють ключову роль у будь-якій макроекономічній системі, забезпечуючи її стабільне функціонування та розвиток. Світова практика підтверджує, що сучасна підприємницька політика значною мірою ґрунтується на цілеспрямованій державній підтримці, особливо щодо малого бізнесу. Обсяг та форми такої підтримки різняться залежно від особливостей національної економіки кожної країни. Європейський малий та середній бізнес (МСБ) включає понад 25 мільйонів компаній, або 99,8% із загальної кількості фірм, що функціонують в Європейському Союзі та Швейцарії. На великі компанії припадає решта 0,2%. МСБ відіграють домінуючу роль у забезпеченні зайнятості, забезпечуючи 2 з 3 робочих місць в ЄС і Швейцарії, що формує 100 мільйонів робочих місць. Водночас, вони створювали у 2022 році 57% загальної доданої вартості у не фінансовому бізнес-секторі [9, с. 43].

Серед інструментів державного впливу на економічні процеси важливе місце займають податкові механізми, зокрема податкове стимулювання, котре сприяє зростанню підприємств малого та середнього бізнесу. У більшості розвинених країн, а також у державах з перехідною економікою, підтримка малого та середнього бізнесу є одним із пріоритетів податкової політики. Водночас розвиток вітчизняного МСБ свідчить про недостатнє застосування таких інструментів, що вимагає їх подальшого вдосконалення. Тому варто вивчити можливості впровадження ефективних механізмів податкового регулювання, котрі використовуються в країнах ЄС, та адаптації їхнього досвіду до українських реалій. Європейська практика демонструє широкий спектр заходів податкової підтримки малого бізнесу. У багатьох державах стимулювання підприємницької діяльності забезпечується завдяки застосуванню різних податкових преференцій, зок-

рема податкових канікул, знижених ставок, особливих методів амортизації, більш гнучких підходів до податкового обліку, подовжених податкових періодів, податкових знижок і кредитів, а також спрощених процедур адміністрування, звітності та обліку [2, с. 58].

Система стимулювання малого бізнесу в Європі розпочала формуватися у другій половині ХХ ст. Для того щоб надати поштовху інтенсивному розвитку підприємництва, у європейських країнах насамперед скоротили податкове навантаження, спростили процедури фінансування малого бізнесу та створити об'єкти інфраструктури для малого та середнього бізнесу. Підтримка останнього у Європі здійснюється як через політику національних урядів, так і через спеціальні програми, що реалізуються та фінансуються у межах Євросоюзу. Серед усіх заходів фінансового стимулювання малого бізнесу особливе місце належить заходам податкового стимулювання діяльності суб'єктів, які відносяться до цієї категорії.

Зниження ставок податку на прибуток найбільш активно впроваджувалося в країнах, де відсутні альтернативні (спрощені) системи оподаткування. У різних європейських країнах підходи до оподаткування підприємств МСБ суттєво відрізняються. Так у Болгарії на початку 2020-років податок на прибуток до бюджету становить 15% для підприємств з річним прибутком до 50 тис. левів та 20% — понад 50 тис. левів, у Великобританії — ставка податку на прибуток становить 10% при щомісячному доході до 1,52 тис. фунтів стерлінгів, 22% — до 28,4 тис. та 40% — понад 28,4 тис. фунтів стерлінгів, у Франції, суб'єкти МСБ — юридичні особи, належать фізичним особам, сплачують податок за ставкою — у 1,5 рази нижче базової, у Нідерландах — для підприємств з оподатковуваним доходом до 50 тис. гульденів ставка прибуткового податку становить 30%, понад 50 тис. гульденів — 35%. Тобто, не існує єдиної оптимальної формули для визначення рівня податкового навантаження на малий бізнес. Однак вважається доцільним встановлювати ставку податку на рівні індивідуального прибуткового податку від підприємницької діяльності. Такий підхід сприяє забезпеченню рівних умов оподаткування для малих підприємств та індивідуальних підприємців [12, с. 36].

Водночас, прогресивна шкала оподаткування використовується в таких країнах, як Великобританія, Австрія, Бельгія, Швейцарія. Зас-

лугове на увагу те, що при використанні цього методу є застосування елемента податкового регресу ставки для підприємств останньої категорії (найбільших). Це певною мірою попереджає штучне стримування економічного зростання підприємства, умісне заниження показників господарської діяльності, а також створює стимули для подальшого розвитку суб'єктів господарювання. Єдиного рецепта раціонального рівня зниження податкової ставки для суб'єктів малого бізнесу немає, проте вважається, що в даному випадку найбільш доцільно встановлювати ставку податку на рівні індивідуального прибуткового податку для доходів від підприємницької діяльності. Основним аргументом при цьому є забезпечення рівного підходу до малих підприємств та індивідуальних підприємців.

Суттєвим економічним інструментом механізму стимулювання МСБ є "податкові канікули" для податку на прибуток. Це спеціальний механізм державної підтримки, який передбачає тимчасове звільнення новостворених підприємств від сплати податку на прибуток або ж суттєве його зниження упродовж певного періоду. Такий інструмент активно використовується, зокрема у Німеччині, Франції, Швеції, Швейцарії, Румунії, Словаччині, Чехії та багатьох інших країнах. Основною метою "податкових канікул" є створення сприятливих умов для розвитку підприємницької діяльності, стимулювання інвестицій та інновацій, а також підтримки малого та середнього бізнесу на етапі його становлення. Це дозволяє компаніям ефективніше долати фінансові труднощі, які неминуче виникають на початкових етапах діяльності, та сприяє їх швидкій інтеграції в економічне середовище. Залежно від законодавства тієї чи іншої країни, "податкові канікули" можуть надаватися на різний термін — від кількох місяців до кількох років. Окрім того, можуть існувати додаткові умови, такі як вимоги щодо створення певної кількості робочих місць, інвестування в стратегічно важливі галузі або здійснення діяльності у пріоритетних регіонах [10, с. 6].

Спеціальний механізм податкової амортизації має комплексний стимулюючий характер, оскільки підприємства МСБ зазвичай обмежені в інвестиційних ресурсах. Тому логічним є надання їм податкових стимулів, спрямованих на підтримку інвестиційної та інноваційної діяльності. Варто зазначити, що цей інструмент податкової політики не є широко розповсюдженим у світовій практиці, однак його використання

заслужує уваги. Амортизаційні відрахування є одним із найдоступніших та найвигідніших джерел фінансування інвестицій, оскільки кошти, спрямовані на амортизацію, не оподатковуються та не потребують додаткових витрат на залучення. Реінвестування цих коштів сприяє їхньому подальшому зростанню, що автоматично стимулює підприємства до оновлення капіталу. Люксембург застосовує до 25% ставки для оподаткування доходів нового бізнесу та нової діяльності упродовж 8 років, причому розмір ставки визначається обсягами інвестицій у основні фонди. В Естонії від оподаткування звільнено частину прибутку, що реінвестується підприємством у його розвиток.

У різних країнах застосовуються різні підходи до спеціального порядку амортизації. Так, у Фінляндії для кваліфікованих інвестицій малих і середніх підприємств передбачено підвищувальний коефіцієнт 1,5 до стандартних норм амортизації. У Німеччині суб'єкти малого та середнього бізнесу мають право на додаткове збільшення загальних норм амортизації основних фондів. А у Великій Британії малі підприємства активно використовують механізм прискореної амортизації, де податкова знижка на амортизацію будівель та обладнання дозволяє віднімати з бази оподаткування до 40%. У Нідерландах оподатковуваний прибуток зменшується за рахунок реінвестицій у капітальні активи, а у Франції за зниженою ставкою оподатковується частина прибутку, що використовується для інвестицій у капітальні активи [11, с. 12].

Серед інструментів податкового стимулювання малого та середнього бізнесу важливе місце займає звільнення від сплати податку на додану вартість (ПДВ) та застосування диференційованих ставок. Такі заходи сприяють зменшенню податкового навантаження на підприємців, підвищенню їхньої конкурентоспроможності та стимулюванню економічного зростання. Зокрема, у Болгарії суб'єкти МСБ, які обрали спрощену систему оподаткування та сплачують єдиний річний патентний податок, звільняються від сплати ПДВ. Це надає можливість малим підприємствам знизити свої витрати та полегшує ведення господарської діяльності. У Польщі податкова система передбачає різні ставки ПДВ залежно від виду товарів і послуг. Так, експортні товари підпадають під нульову ставку, що стимулює зовнішньоекономічну діяльність підприємств. Знижена ставка у 3% застосовується до окремих фармацевтичних товарів, 7% — до будівельних матеріалів,

Таблиця 1. Механізми податкового стимулювання державою малого та середнього бізнесу в Україні за умов воєнного стану

Податкові пільги	Напрямки податкового стимулювання
Держава може надавати різні податкові пільги та звільнення для підтримки бізнесу, включаючи: - звільнення від сплати податків; - пільгове оподаткування; - податкові кредити;	Тимчасове звільнення певних категорій підприємств від сплати окремих податків, таких як податок на прибуток чи земельний податок. Встановлення знижених ставок податків або спеціальних податкових режимів для підприємств, що здійснюють діяльність у стратегічних галузях або постраждали від військових дій. Надання податкових кредитів підприємствам для підтримки їх фінансової стабільності та забезпечення можливості виконання податкових зобов'язань у майбутньому.
Для підтримки малого та середнього бізнесу (МСБ) держава може вживати заходів щодо спрощення податкового адміністрування, зокрема: - спрощені податкові звіти; - електронне адміністрування податків;	Запровадження спрощених форм податкової звітності та зменшення обсягу звітних документів для МСБ. Розширення можливостей електронного податкового адміністрування, що дозволяє підприємствам МСБ подавати звітність та сплачувати податки онлайн.
Для стимулювання економічної активності та створення нових робочих місць у військовий період держава може надавати податкові пільги новоствореним підприємствам.	Звільнення від податків на певний період Звільнення новостворених підприємств від сплати основних податків на перший рік діяльності або надання пільгових умов оподаткування. Надання податкових пільг для інвесторів, що вкладають кошти у створення нових підприємств або розширення існуючих виробничих потужностей.

Джерело: сформовано та згруповано на основі [8].

послуг, продукції друкарства, тоді як стандартна ставка ПДВ становить 22% і поширюється на більшість інших товарів. Окрім того, деякі товари та послуги, такі як освітні, медичні, страхові послуги, а також певні категорії харчових продуктів, звільнені від сплати ПДВ, що сприяє доступності цих товарів і послуг для населення. У Чехії система оподаткування також передбачає диференційований підхід до визначення ставок ПДВ. Стандартна ставка податку на товари становить 22%, проте для послуг, продуктів харчування та джерел енергії діє пільгова ставка у розмірі 5%. Це сприяє підтримці соціально важливих секторів економіки та забезпеченню доступності базових товарів для населення. Застосування диференційованих ставок та звільнення від сплати ПДВ для окремих категорій товарів і послуг є важливими механізмами податкового стимулювання малого та середнього бізнесу, котрі використовуються в європейських країнах для створення сприятливих умов ведення підприємницької діяльності [12, с. 38].

Спрощення порядку адміністрування та звітності має особливе значення у зниженні адміністративних витрат малого бізнесу, тому використовується більшістю країн. Так, спрощені форми податкової звітності суб'єктів малого підприємництва застосовуються у Великій Британії, Франції, Швеції та багатьох інших державах. Причому сфера їх застосування обмежена граничним річним оборотом підприємства, а деяких випадках — чисельністю найманих працівників. Так, суб'єкти МСБ у Швеції подають спрощену податкову декларацію, використовують касовий метод обліку доходів та зобов'язані реєструватися лише у податковій інспекції; суб'єкти МСБ із річним доходом до 110 тис. дол. США можуть подавати податкову декларацію не щомісяця, а щорічно. Спрощений порядок адміністрування насамперед стосується проблеми обов'язковості реєстрації суб'єктів малого бізнесу платниками ПДВ як податку, найбільш трудомісткого та складного з погляду ведення податкового обліку. Водночас, фактична величина оподатковуваного

доходу, перевищення якої є підставою для реєстрації платником ПДВ, не уніфікована і встановлюється кожною державою самостійно.

Податкові знижки та податковий кредит традиційно використовуються для стимулювання інвестицій та інновацій. Однак у випадку малого бізнесу їх застосування залежить від особливостей податкової політики кожної країни. Так, для інвестицій в енергозберігаючі технології передбачена базова знижка у розмірі 13,5 % для усіх підприємств. Додатково, малі підприємства (з чисельністю персоналу менше 20 осіб на початок року) можуть скористатися спеціальною знижкою у розмірі 10,5 % від суми амортизації на активи, в які вкладено інвестиції на суму 37 500 євро, за умови, що ці інвестиції становлять понад 50% прибутку [9, с. 18].

У Великобританії малі та середні підприємства можуть скористатися податковою знижкою у розмірі 15,0 % від витрат на дослідження та розробки, за умови, що інвестиції становлять щонайменше 10 тисяч фунтів стерлінгів. В Іспанії малі підприємства, окрім загальноприйнятих варіантів податкового кредиту, що доступні всім платникам податків, мають можливість отримати спеціальний податковий кредит у розмірі 10% від витрат, спрямованих на розвиток електронної комерції, Інтернет-технологій, створення комп'ютерної техніки та програмного забезпечення. Додатково, податковий кредит передбачений для будь-яких компаній, що інвестують у нефінансові малі та середні підприємства, котрі працюють у сфері технологічних інновацій. Розмір цієї пільги сягає 99% від суми венчурного капіталу, інвестованого у такі підприємства, з урахуванням доходів від продажу акцій та інших корпоративних прав. У Норвегії малі та середні підприємства можуть розраховувати на податковий кредит у розмірі 18-20% від витрат на дослідження та розробки, за умови, що загальний обсяг таких витрат не перевищує 4 мільйони норвезьких крон (для університетів та науково-дослідних організацій — не більше 8 мільйонів крон). Остаточний розмір податкових пільг визначається на основі обороту компанії, її балансових показників та чисельності персоналу. На Мальті малі та середні підприємства можуть скористатися правом на зменшення податкових зобов'язань на 65% від річного обсягу інвестицій, без жодних обмежень щодо їхнього призначення та без додаткових умов [13, с. 706].

На сьогодні найважливішим і водночас найскладнішим викликом для України є раціональ-

не використання механізмів податкового стимулювання малого та середнього бізнесу за умов воєнного стану [3]. Держава створює сприятливі умови для оподаткування МСБ, що безпосередньо впливає на його існування та розвиток. Сучасна економічна ситуація вимагає швидких і рішучих заходів для підтримки малого та середнього бізнесу, оскільки ефективне податкове стимулювання відіграє ключову роль у системі державного регулювання та підтримки підприємницької діяльності [6, с. 10]. Воно не лише визначає основні джерела наповнення бюджету, але й сприяє створенню оптимальних умов для ефективного функціонування бізнесу. Завдяки зваженій податковій політиці держава може впливати на економічну активність суб'єктів господарювання, стимулювати інвестиційну діяльність, підтримувати конкурентоспроможність підприємств та забезпечувати стабільний розвиток національної економіки [1, с. 120].

У 2025 році в Україні впроваджуються значні зміни в оподаткуванні малого та середнього бізнесу (МСБ), спрямовані на підвищення прозорості, фінансової стабільності та стимулювання економічного розвитку. Ці зміни включають як нові податкові зобов'язання, так і програми державної підтримки для підприємців. Основні зміни в оподаткуванні МСБ у 2025 році [5, с. 11]:

перше, запровадження військового збору для ФОПів: з 2025 року всі фізичні особи-підприємці (ФОП), незалежно від обраної системи оподаткування, зобов'язані сплачувати військовий збір у розмірі 1,5% від доходу. Для ФОПів на загальній системі оподаткування збір нараховується на чистий дохід (різниця між валовим доходом і підтвердженими витратами), а для ФОПів на спрощеній системі — на загальний дохід без врахування витрат;

друге, повернення обов'язкової сплати ЄСВ: під час воєнного стану деякі ФОПи були звільнені від сплати єдиного соціального внеску (ЄСВ). З 2025 року ця пільга скасовується, і всі підприємці зобов'язані сплачувати ЄСВ у розмірі 22% від мінімальної заробітної плати. Мінімальний внесок становитиме 1760 грн на місяць;

третє, відновлення податкових перевірок: з початку 2025 року відновлюються податкові перевірки, які були тимчасово припинені через воєнний стан. Підприємцям необхідно ретельно слідкувати за виконанням податкових зобов'язань, зокрема щодо правильності сплати податків, звітності про найманих працівників та дотримання лімітів доходу для відповідної групи ФОП.

Пільгове оподаткування малого бізнесу за умов воєнного стані не лише сприяє економічному зростанню, але й виконує стратегічну функцію в системі національної безпеки та оборони. По-перше, воно стимулює розвиток підприємництва, що підвищує економічну стійкість держави, зменшуючи її залежність від зовнішніх факторів та створюючи нові робочі місця. Це сприяє соціальній стабільності, що є важливим елементом внутрішньої безпеки. По-друге, малий бізнес забезпечує оперативну мобілізацію ресурсів у кризові періоди. У випадках військових чи економічних загроз малі підприємства можуть швидко адаптувати виробництво під потреби армії та цивільного захисту, наприклад, виготовляючи тактичне спорядження, безпілотники чи продукти харчування. По-третє, розвиток малого бізнесу послаблює вплив тіньової економіки, зменшуючи фінансові потоки, які можуть бути використані для дестабілізації держави. Водночас зростає рівень податкових надходжень, які можуть бути спрямовані на оборонний сектор [7, с. 34]. Отже, пільгове оподаткування малого бізнесу — це не лише економічний стимул, але й дієвий механізм підвищення обороноздатності та національної безпеки, що робить державу більш захищеною та самодостатньою у сучасних геополітичних умовах.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, Європейський Союз пропонує широкий спектр податкових пільг, котрий може бути використаний для підтримки малого та середнього бізнесу в Україні. Від податкових пільг на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР) до зниження корпоративного податку та звільнення від сплати ПДВ, ці стимули створені для зменшення фінансового тягаря, сприяння інноваціям та заохочення інвестицій у підприємницьку діяльність. Податкові стимули включають, зокрема, пільгові ставки корпоративного податку для новостворених МСП, можливість відкладеного оподаткування прибутку, а також спеціальні податкові кредити для компаній, що займаються технологічними розробками або екологічно чистими ініціативами. У деяких країнах ЄС також існують регіональні програми податкових знижок, що спрямовані на підтримку бізнесу в менш розвинених районах, сприяючи таким чином рівномірному економічному зростанню в усьому Союзі. Для підприємців, які прагнуть заснувати малий або

середній бізнес в Україні, детальне розуміння наявних податкових пільг може стати ключовим фактором для успішного старту та подальшого розвитку компанії. В сучасних економічних умовах ефективно податкове планування є не лише засобом зниження витрат, але й стратегічним інструментом підвищення конкурентоспроможності.

Література:

1. Грановська І.В. Сучасний стан розвитку оподаткування малого бізнесу в Україні. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво, 2021 р., № 3 (120). С. 114—121.
2. Дернова І. А., Боровик Т. М. Проблеми малого та середнього бізнесу в умовах пандемії Covid-19: європейський вимір. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку. № 1 (7), 2022. С. 57—70.
3. Іваненко Валентина, Лайчук Світлана, Хоменко Ганна. Податкова політика суб'єктів малого бізнесу під час воєнного стану. Економіка. Управління. Інновації Випуск №1 (32), 2023.
4. Лабунський О.О. Єдиний податок для приватних підприємців в умовах воєнного стану. Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса. 2022. № 2. С. 92—102.
5. Мельник М. І., Мединська Т. В Механізми підтримки і стимулювання розвитку підприємницького сектору України в умовах війни. Академічні візії. Випуск 36/2024. С.1—12.
6. Мельник Т. Ю. Державна підтримка та стимулювання розвитку бізнесу в Україні під час дії воєнного стану. Економіка, управління та адміністрування. 2022. № 2 (100). С. 3—11.
7. Новицький А.М., Новицька Н.Б., Приймаченко Д. В. Пільгове оподаткування малого бізнесу як інструмент забезпечення національної безпеки та оборони. Правова позиція, № 1 (42), 2024. С. № 31—35.
8. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 р. № 2120. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>
9. Bachas, P., Brockmeyer, A., Dom, R., and C. Semelet, 2023. Effective tax rates and firm size. Policy Research Working Paper. pp. 1—44.
10. Barrios, S., Delis, F., Landabaso Alvarez, M. (2024). The tax system penalizes the growth of new and small businesses in the EU. JRC Working Papers on Taxation and Structural Reforms. No 07, pp. 1—29.

11. Bustos-Contell, E.; Climent-Serrano, S.; Labatut-Serer, G. Tax Incentives: An Effective Mechanism to Achieve EU Harmonization? JBAFP 2020, 2, pp. 1—13.

12. Oleinikova, L. (2024). Transformation of small business taxation — lessons for Ukraine: a study of the experience of EU countries with transitional economies. Finance of Ukraine, (6), 34—53.

13. Sterlacchini Alessandro and Venturini Francesco. R&D tax incentives in EU countries. Small Business Economics. Vol. 53, 2019, pp. 687—708.

References:

1. Granovskaia, I. (2021), "Current state of development of small business taxation in Ukraine", State and regions. Series: Economy and Entrepreneurship, vol. 3, pp. 114—121.

2. Dernova, I. and Borovyk, T. (2022), "Problems of small and medium-sized businesses in the conditions of the Covid-19 pandemic: European dimension", Management and entrepreneurship in Ukraine: stages of formation and problems of development, vol. 1, pp. 57—70.

3. Ivanenko, V. Laichuk, S. and Khomenko, H. (2023), "Tax policy of small business entities during martial law", Economics. Management. Innovations, vol. 1.

4. Labunskyi, O. (2022), "Single tax for private entrepreneurs in conditions of martial law", Legal Journal of the Vasyl Stus Donetsk National University, vol. 2, pp. 92—102.

5. Melnyk, M. and Medynska, T. (2024), "Mechanisms for Supporting and Stimulating the Development of the Business Sector of Ukraine in Conditions of War", Academic Visions, vol. 36, pp. 1—12.

6. Melnyk, T. (2022), "State Support and Stimulation of Business Development in Ukraine during Martial Law", Economics, Management and Administration, 2022. vol. 2, pp. 3—11.

7. Novytsky, A. Novytska, N. and Prymachenko, D. (2024), "Preferential Taxation of Small Businesses as an Instrument for Ensuring National Security and Defense", Legal Position, vol. 1, pp. 31—35.

8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2022), The Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Legislative Acts of Ukraine Regarding the Application of Norms for the Period of Martial Law", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2120> (Accessed 26 February 2025).

9. Bachas, P. Brockmeyer, A. Dom, R. and Semelet, C. (2023), "Effective tax rates and firm size", Policy Research Working Paper, vol. 1, pp. 1—44.

10. Barrios, S. Delis, F. and Landabaso A. (2024), "The tax system penalizes the growth of new and small businesses in the EU", JRC Working Papers on Taxation and Structural Reforms, vol. 7, pp. 1—29.

11. Bustos-Contell, E. Climent-Serrano, S. and Labatut-Serer, G. (2020), "Tax Incentives: An Effective Mechanism to Achieve EU Harmonization?", JBAFP, vol. 2, pp. 1—13.

12. Oleinikova, L. (2024), "Transformation of small business taxation — lessons for Ukraine: a study of the experience of EU countries with transitional economies", Finance of Ukraine, vol. 6, pp. 34—53.

13. Sterlacchini, A. and Venturini, F. (2019), "R&D tax incentives in EU countries", Small Business Economics, vol. 53, pp. 687—708.

Стаття надійшла до редакції 18.03.2025 р.

**ІНВЕСТИЦІЇ.
ПРАКТИКА
ТА ДОСВІД**

<https://nayka.com.ua>

ISSN 2306-6814

Науково-практичний журнал

Виходить 24 рази на рік

Передплатний індекс: 23892

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України (Категорія «Б») з

ЕКОНОМІЧНИХ НАУК та ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

(Наказ Міністерства освіти і науки України
№ 886 від 02.07.2020)

Спеціальності - 051, 071, 072, 073, 075, 076, 281, 292